שוה שש בחמש מי נתאנה מוכר יד מוכר על העליונה רצה אומר לו תן לי מקחי או תן לי מה שאוניתני איבעיא להו פחות משתות לרבנן [א]לאלתר הויא מחילה או בכדי שיראה לתגר או לקרובו ואם תמצי לומר בכדי שיראה לתגר או לקרובו מאי איכא בין שתות לפחות משתות איכא דאילו שתות ידו על העליונה רצה חוזר רצה קונה ומחזיר אונאה ואילו פחות משתות קנה ומחזיר אונאה מאי תא שמע חזרו לדברי חכמים סברוה פחות משליש לר' טרפון כפחות משתות לרבנן דמי אי אמרת בשלמא פחות משתות לרבנן בכדי שיראה לתגר או לקרובו ולרבי טרפון כל היום משום הכי חזרו אלא אי אמרת פחות משתות לרבנן לאלתר הויא מחילה ולרבי

**שוה שש בחמש.** שתות מקח. שוה חמש בשש שתות מעות: **לאלתר הויא מחילה.** אפי' יחזור לאלתר: **ואם תמצא לומר בכדי שיראה לתגר או לקרובו מאי איכא כו'.** ואם באת לומר דודאי פשיטא דלאלתר הויא מחילה דאי בכדי שיראה מאי איכא בין שתות כו': **איכא דאילו שתות.** קתני מתני' מי שהוטל עליו ידו על העליונה רלה חוזר בו: **ואילו פחות משתות.** אם חזר בתוך כדי שיראה לתגר או לקרובו קנה ומחזיר לו אונאה: **חזרו לדברי חכמים.** גבי תגרי לוד במתני': **סברוה.** רבנן דבי מדרשא דבעו למיפשט מינה בעיין: **פחות משליש לרבי טרפון.** לאו אונאה היא אלא כפחות משתות לרבנן: **אי אמרת בשלמא.** מחילה דרבנן בכדי שיראה הוא כי אמר להו ר' טרפון במחילה דידיה כל היום דהיינו מפרוטה ועד שליש: **משום הכי חזרו.** מעיקרא שמחו דשתות ויתר על שתות עד שליש לרבנן הויא חוזר בתוך כדי שיראה ואם רלה לחזור מן המקח חוזר ומשיב ליה איהו מחילה וקנה ומחזיר אונאה וכי אמר להו כל היום מפסיד להו טובא דפחות משתות או שתות דלרבנן בכדי שיראה משוי ליה איהו כל היום וצריכין להחזיר אונאה. ואי משום דלרבנן הויא שתות ויתר על שתות חוזר ולדידיה קנה ומחזיר אונאה נוח להם שתהא חוזר בתוך כדי שיראה ואם לא בא בכדי שיראה הויא מחילה מקנה ומחזיר אונאה והיה לו שהות כל היום: ולרבי

**אי אמרת בשלמא פחות משתות לרבנן בכדי שיראה כו'.** מעיקרא שמחו כר' טרפון משום דשתות לרבנן ידו על העליונה ויתר משתות נמי יכול לחזור בו בכדי שיראה (א) ולר' טרפון כל פחות משליש קנה בע"כ ותגרי לוד לא היו מפלים שיתבטל המקח וכ"ש אי בטול מקח לרבנן לעולם חוזר דניחא להו טפי כר' טרפון דלאחר כדי שיראה הוי לדידיה מחילה וכי אמר להו כל היום חזרו דניחא להו כדרבנן דאמרי בפחות משתות ושתות ויתר על שתות הוי מחילה לאחר כדי שיראה ולר' טרפון עד לאחר כל היום ואי משום דלרבנן הוי שתות ויתר על שתות חוזר בכדי שיראה ולרבי טרפון קנה בע"כ נוח להם שתהא חוזר בכדי שיראה ואם לא בא תוך כדי שיראה תהא מחילה ממה שקנה בע"כ ויחזיר לו אונאה כל היום ומיהו אי בטול מקח לרבנן לעולם חוזר לא חזרו אלא משום פחות משתות ושתות אע"ג דביתר משתות ניחא להו כר' טרפון דקנה בע"כ ולאחר כל היום הויא מחילה ולרבנן לעולם חוזר מ"מ ברווחא דפחות משתות ושתות ניחא להו טפי דבטול מקח לא שכיחא כולי האי ואפי' שכיחא יותר מרויחים בשתות ופחות משתות שהוא מחילה לאחר כדי שיראה ולר' טרפון עד לאחר כל היום ממה שמפסידין ביתר משתות דריוח מועט הוא בין קנה ומחזיר אונאה לחוזר והא דלאחר כל היום הוי לר' טרפון מחילה ולרבנן לעולם חוזר ליכא נפקותא נמי כל כך דרוב פעמים מי שחוזר חוזר בו ביום ומי שאינו חוזר בכל היום אינו חוזר לעולם אלא אי אמרת לאלתר הויא מחילה אמאי חזרו הא בדר' טרפון ניחא להו טפי דהא כל היום דר"ט בשליש הוא דקאמר ואע"ג דאי בטול מקח לרבנן בכדי שיראה ניחא להו בשליש ויתר משליש כדרבנן טפי דלרבנן לאחר שיראה הויא מחילה ולר"ט עד לאחר כל היום הא ודאי לא שכיח כלל ויזהרו מאונאת שליש ויהיה הכל מחילה לאלתר מי סברת כו' לא משתות ועד שליש פירוש ושתות בכלל כשתות עצמה לרבנן דמי ואין חולק על חכמים אלא דבטול מקח דידהו משוי ליה אונאה אי הכי דרבי טרפון אבטול מקח לאודיה פליג במאי שמחו מעיקרא תפשוט מדשמחו דלרבנן לעולם חוזר ולהכי שמחו דלר' טרפון הויא מחילה לאחר כדי שיראה ובשתות ופחות משתות הם שוים וכי אמר להו כל היום חזרו דשתות הויא מחילה בכדי שיראה לרבנן ולר' טרפון לאחר כל היום גם ביתר משתות נמי ניחא להו בדרבנן דשניהם כחס שוה לחזור ולר' טרפון ידו על העליונה כדין שתות ואע"ג דלרבנן לעולם חוזר ולר' טרפון כל היום ותו לא ליכא נפקותא בין חוזר דכל היום ולעולם דאי ס"ד בכדי שיראה במאי שמחו הלא לכ"ע פחות משתות מחילה לאלתר ושתות ויתר משתות לכ"ע מחילה לאחר שיראה ואדרבה כדרבנן ניחא להו טפי דאמרי ביתר על שתות שניהם חוזרים מר' טרפון דאמר ידו על העליונה ומשני שמחו בשתות עצמה פירוש לא נאמר דשתות עצמה הויא אונאה לר' טרפון כמו לרבנן כדאמר עד השתא אלא משתות ואילך לרבי טרפון כשתות לרבנן אבל שתות עצמה לר' טרפון הויא כפחות משתות והויא מחילה לאלתר ולכך שמחו דלרבנן בכדי שיראה וגם ידו על העליונה וזה הריוח ניחא להו טפי מריוח דיתר על שתות דשניהם חוזרים לרבנן ולר' טרפון ידו על העליונה וכי אמר כל היום חזרו דריוח של יתר משתות דהויא מחילה בכדי שיראה ולר' טרפון אחר כל היום ניחא להו טפי מריוח דשתות עצמה דהוי מחילה לאלתר לר' טרפון לפי שהוא דבר מצומצם ולפי שיטה זו נראה דגרס [א]דאיבעיא להו (ב) דקאי אמסקנא דאוקימנא משתות עד שליש לר' טרפון כשתות עצמה לרבנן ושתות עצמה כפחות משתות וקא מבעיא ליה בטול מקח לעולם חוזר או בכדי שיראה ת"ש חזרו אי אמרת בשלמא בטול מקח בכדי שיראה להכי חזרו דמעיקרא שמחו משום שתות עצמה דהויא לר' טרפון מחילה לאלתר וכי אמר כל היום חזרו משום יותר משתות דהויא מחילה לרבנן לאחר כדי שיראה כדמפרש בשמחו משום שתות עצמה אלא אי אמרת בטול מקח לעולם חוזר אמאי חזרו הלא שתות לר' טרפון מחילה לאלתר וגם יותר משתות מחילה לאחר כל היום ולרבנן לעולם חוזר ורש"י פי' דכי אמר בטול מקח לעולם חוזר שתות עצמה הוי אונאה לר' טרפון כמו לרבנן ואפ"ה פריך אמאי חזרו כדפרש"י ודוחק דלעיל כי אמר דבטול מקח לרבנן לעולם חוזר הוה ניחא ליה חזרו לכן נראה כדפרישי' ומשני בטול מקח לא שכיח פירוש שתות עצמה דאמר לר' טרפון דהויא כפחות משתות שנויא דחיקא היא אלא שתות ויתר משתות כשתות עצמה לרבנן ולכן מעיקרא שמחו משום יתר משתות דלר' טרפון הויא מחילה לאלתר לאחר כדי שיראה ולרבנן לעולם חוזר וכי אמר כל היום חזרו משום שתות עצמה דלר' טרפון כל היום ולרבנן בכדי שיראה וביתר משתות נמי לרבנן שניהם חוזרים ולר' טרפון ידו על העליונה ואע"ג דלרבנן לעולם חוזר ולר' טרפון כל היום ותו לא בטול מקח לא שכיח ואפי' שכיח אין נפקותא בין חוזר דכל היום ולעולם כן נראה הסוגיא לפי שיטת רש"י וקשה דמעיקרא כי אמר מי סברת כו' הוי שתות לר' טרפון כמו לרבנן וכי אמר שמחו בשתות עצמה חוזר מסברתו וסובר דשתות לר' טרפון כפחות משתות וכן סוברת בעיא שניה ובמסקנא כי משני בטול מקח לא שכיח חוזר לסברתו הראשונה דשתות לר' טרפון כמו לרבנן והיה לו לגמרא לפרש מי סברת שתות לר' טרפון כמו לרבנן לא שתות כפחות משתות לכן נראה דמעיקרא נמי כי אמר מי סברת כו' הוי פירוש משתות עד שליש ולא שתות עצמה כשתות לרבנן אבל שתות הויא מחילה לאלתר ולא חשש הגמ' לפרש דכיון דמה שהוא בטול מקח לרבנן עד שליש הויא אונאה לר' טרפון סברא הוא דאין לו אונאה אלא דוקא במקום בטול מקח לרבנן ולא בשתות א"ה במאי שמחו תפשוט דבטול מקח לעולם חוזר ולהכי שמחו מעיקרא דשתות הויא מחילה לאלתר לר' טרפון ויתר משתות מחילה לאחר כדי שיראה ולרבנן שתות בכדי שיראה ויתר משתות לעולם חוזר וכי אמר כל היום חזרו דשתות עצמה דהויא מחילה לאלתר לר' טרפון דבר מצומצם הוא ולא שכיח ויתר משתות דלרבנן לעולם חוזר ולר' טרפון כל היום ותו לא אין נפקותא בין חוזר דכל היום ולעולם וניחא להו כדרבנן דאמרו ביתר על שתות שניהם כחס שוה לחזור מדר' טרפון דאמר ידו על העליונה דאי בטול מקח בכדי שיראה במאי שמחו הלא ביתר משתות ניחא להו כדרבנן טפי דאמרו שניהם חוזרים מדר' טרפון דאמר ידו על העליונה דבשתות עצמה שהוא דבר מצומצם אין ריוח כל כך במה שהוא מחילה לאלתר לר' טרפון ומשני שמחו בשתות עצמה דהויא מחילה לאלתר לר' טרפון והא ניחא להו טפי אע"ג דדבר מצומצם הוא מריוח דיתר על שתות דשניהם חוזרים לרבנן איבעיא להו בטול מקח לרבנן לעולם חוזר ת"ש חזרו לדברי חכמים והשתא סבר דפחות משליש לר' טרפון כפחות משתות לרבנן וסבר נמי דפחות משתות לרבנן ופחות משליש לר' טרפון בכדי שיראה ולא הויא מחילה לאלתר דהכי משמע ליה פשטא דמתני' טפי [ב]ועוד אי משתות ועד שליש לר' טרפון [ג]הויא אונאה [ד]אתי שפיר שמחו וחזרו בין אי בטול מקח לרבנן לעולם חוזר בין בכדי שיראה כדאמר לעיל ומשום קושיא זו דחק לפרש בקונט' דמעיקרא דקאמר משתות ועד שליש לר' טרפון כו' ושתות בכלל דלפי זה לא פירשנו המשנה אלא את"ל בטול מקח בכדי שיראה אבל אם לעולם חוזר לפי זה לא דקדק אמאי חזרו ולהכי פשיט שפיר ממתניתין אי אמרת בשלמא בטול מקח בכדי שיראה להכי חזרו ומעיקרא שמחו דשתות ויתר משתות עד שליש קנה המקח לר' טרפון ולרבנן יכול לחזור בו וכי אמר כל היום חזרו דלר' טרפון עד שליש לא הויא מחילה עד לאחר כל היום ולרבנן עד לאחר כדי שיראה אלא אי

בטול

**סד** א מיי' פי"ב מהל' מכירה הל' ג סמג עשין פב טוש"ע ח"מ סי' רכז סעי' ג וסעי' ו:

## רבינו חננאל

איבעיא להו פחות משתות לרבנן לאלתר הויא מחילה או בכדי שיראה לתגר או לקרובו. ת"ש הורה ר' טרפון בלוד האונאה ח' כסף מכ"ד לסלע שליש למקח ושמחו תגרי לוד אמר להם כל היום וחזרו לדברי חכמים (א) ש"מ דפחות משתות לרבנן כדי שיראה לתגר או לקרובו וכן פחות משליש לר' טרפון כל היום וכיון ששמעו כל היום חזרו לדברי חכמים קס"ד דפחות משליש לר' טרפון כפחות משתות לרבנן ואין ביניהן חלוקה אלא שהן בכדי שיראה לתגר והוא אמר כל היום ולפיכך חזרו לדברי חכמים דאמרי כדי שיראה לתגר אלא אי אמרת לרבנן פחות משתות הויא מחילה לאלתר וכן לר' טרפון פחות משליש לאלתר הויא מחילה (אמרו) [אמאי] חזרו לרבנן בדר' טרפון טפי

---

א) נראה דהלשון משובש כאן וצ"ל קס"ד דפחות משליש וכו' ויהא אמר כל היום וש"מ דפחות משתות וכו' חזרו לדברי חכמים אלא אי אמרת לרבנן וכו'.

א) עיין בסוף המסכת [דף קכ:] פירושים על דיבור תו' הזה, ב) מכאן ועד לא דקדק הוא גליון תו' ובמקום דלפי זה לא פירשנו צ"ל דלפירוש זה. מהרי"ם, ג) ס"א לא הויא, ד) צ"ל לא אתי שפיר. רש"א.

## הגהות הב"ח

**(א)** תוס' ד"ה אי אמרת וכו' בכדי שיראה לרבנן ולר' טרפון: **(ב)** בא"ד נראה דגרס דאבעיא להו וכו' דקאי. נ"ב פי' ולא גרסינן איבעיא להו כו' בלא דל"ת: